

UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE ÖZEL YETENEKLİ LİSE ÖĞRENCİLERİNİN ÖZ DÜZENLEME KAPASİTESİTELERİNİN İNCELENMESİ

 Hilal BOYRAZ^a

 Mustafa GÜÇLÜ^b

 Sezer İNAN^c

Öz

Zeka, yaratıcılık, liderlik, sanat, motivasyon ve akademik alanlarda yaşitlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren öğrencilere özel yetenekli öğrenci denilir. Öz düzenleme, kişinin davranışlarını gözleyip, ölçütleriyle karşılaştırarak belli bir yargıda bulunması, gerekli ise kendi davranışlarını ölçütlerine uyumlu hale getirmesidir. Birçok organize olmuş davranışımızın arkasında içsel süreçler önemli ölçüde rol oynamaktadır. Pandemi sürecinde birçok insan yaşadıkları aşırı kaygı nedeniyle kendi performanslarını ve motivasyonlarını kontrol etmede zorluk yaşadı ve bu da onların bilişsel sürecini zorladı. Çalışmadaki amaç pandemi nedeniyle ilk defa eğitim-öğretim sürecinde geçtiğimiz uzaktan eğitim sürecinde akademik alanda, yaratıcılıkta yaşitlarına göre başarılı ve öğrenme için yüksek motivasyona sahip olan tanılanmış özel yetenekli lise öğrencilerinin kendi öğrenme sorumluluğunu alıp bu süreci kontrol edebilme becerilerini incelemektir. Araştırmada “Uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli olan lise öğrencileri kendi öğrenme sorumluluğunu alarak kendi öğrenmelerini nasıl düzenlediler?” problem cümlesine çözüm arandı. Araştırmada Kayseri’de farklı lise türlerinde okuyan 35 özel yetenekli BİLSEM öğrencisine yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulandı. Araştırmada nitel yöntem kullanıldı. Katılımcılardan elde edilen görüşme verileri betimsel analiz yoluyla analiz edildi. Elde edilen veriler doğrultusunda uzaktan eğitim sürecinde özel yetenekli öğrencilerin büyük çoğunluğu kaygı düzeyini kontrol ederek ve motivasyon sağlayarak kendi öğrenme sorumluluğunu aldılar. Bu süreçte ben nasıl öğrenirim sorununu kendileri çözdüler, zamanı etkili kullanmada başarılı oldular, kendi öğrenmelerini düzenlediler. Araştırma şu ana kadar akademik başarılarında öne çıkan özel yetenekli öğrencilerin böyle bir zor durumda kontrolü sağlayarak öz düzenleme kapasitelerinin ortaya çıkarılması için önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenmeyi düzenleme, Öz düzenleme, Özel yetenekli öğrenci, Uzaktan eğitim

^a Uzman., Çetin Şen Bilim ve Sanat Merkezi Kayseri, hilalkay38@hotmail.com

^b Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, mguclu@erciyes.edu.tr

^c Uzman, Çetin Şen Bilim ve Sanat Merkezi, sezerinan38@hotmail.com

Makale Geliş Tarihi: 29.04.2021, Kabul Tarihi: 17.06.2021

EXAMINING THE SELF-REGULATORY CAPACITY OF SPECIAL SKILLED HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE DISTANCE EDUCATION PROCESS

Abstract

Specially talented students are individuals who show a high level of performance in intelligence, creativity, leadership, arts, motivation and academic fields compared to their peers. Self-regulation is the individual's making judgments by observing his own behaviors, comparing them with his own criteria and, if necessary, adjusting his behaviors according to his criteria. Internal processes play an important role behind many of our organized behavior. During the pandemic process, many people had difficulty controlling their own performance and motivation due to the extreme anxiety they were experiencing, which strained their cognitive process. The aim of the study is to examine the ability of high school students with special talents, who are successful in academic field, creativity and high motivation for learning, to take responsibility for their own learning and to control this process during the distance education process, which we passed in the education and training process for the first time due to the pandemic. In the study, "How did high school students with special talents organize their own learning by taking responsibility for their own learning?" The solution was sought for the problem statement. In the study, a semi-structured interview form was applied to 35 specially talented BİLSEM students studying in different types of high schools in Kayseri. Qualitative method was used in the research. The interview data obtained from the participants were analyzed through descriptive analysis. In line with the data obtained, most of the gifted students took the responsibility of learning by controlling their anxiety level and providing motivation during the distance education process. In this process, they solved the problem of how to learn themselves, they were successful in using time effectively, they organized their own learning. The research is important for revealing the self-regulation capacities of specially talented students who have stood out in academic achievements so far, by providing control in such a difficult situation.

Keywords: Organizing learning, Self-regulation, Gifted student, Distance education

Giriş

Üstün yetenekli bireylerin özelliklerin yararlanma geleneği insanoğlunun varolduğu günden beri uğraş alanı olmuştur. Çağdaş psikolojik ve eğitsel testlerin kökeni geçmişin antik Çin (MÖ 2200) ve klasik Yunan medeniyetlerine uzanır. Üç önemli gelişme, psikolojik testlerin başlangıcını belirlemiştir (Özgüven, 1994). Çin'de ve daha sonra Yunanistan'da devlet hizmetlerinde çalıştırılacak/orduya alınacak kamu görevlileri ve askerler için kullanılan seçme sınavları. Okul ve üniversitelerde başarı değerlendirmesi için geliştirilmiş ölçme araçları, Avrupa ve ABD'de 19. yüzyılda davranış bilimcilerinin başlattığı ölçme değerlendirme çalışmalarıdır (Karagöz, 2016). Üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda Osmanlı Devletinde uygulanan Enderun mektebi sistemi bu konudaki uygulamalar en iyi örnektir. II. Murad tarafından kurulan ancak II. Mehmet döneminde teşkilatlanarak gerçek kimliğine kavuşan Enderun Mektebi, Osmanlı sarayı içerisinde devletin askeri ve mülki kadrosunu yetiştiren bir okul olduğu gibi aynı zamanda üstün yetenekli olduğu düşünülen çocuklara yönelik eğitim veren bir kurumdur. Bu yönüyle değerlendirildiğinde dünyada ilk sistemli çocuk üniversitesi şeklinde değerlendirilebilir. Lucette Valensi,'ye göre Enderun Mektebi "Enderun, yaman değerlileri seçme, beden ve kafaları yapılandırma makinesidir." Olarak tanımlanmıştır (İhsanoğlu,1999; Karagöz, 2020).

Cumhuriyet öncesi dönemde başlayan eğitimde yenileşme hareketleri ülkemizde eğitimde öğrenci, öğretmen, şekil-yapı, sistem-teşkilat, öğretimde yöntem ve teknikler konularında olduğu gibi eğitimde bireysel özelliklerinde incelenmesini zorunlu hale getirmiştir (Karagöz,2016).

MEB'e göre 2000'li yıllardan sonra ülkemizde üstün yetenekli olarak da bilinen özel yetenekli öğrenci, zeka yaratıcılık, liderlik, sanat, motivasyon ve akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren birey olarak ifade edilmektedir. Özel yetenekli öğrenciler yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenirler. Bu bireylerin tanılanması işlemi Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM), erken çocukluk dönemi işlemleri ise resmi ya da özel sektörde çalışmakta olan psikologlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu öğrenciler eğitimlerine okulların yanı sıra BİLSEM'lerde ve destek eğitim odalarında devam etmektedirler.

BİLSEM'ler örgün eğitim kurumlarına devam etmekte olup genel zihinsel yetenek, görsel sanatlar ve müzik yetenek alanlarında özel yetenekli olarak tanılanmış öğrencilere yeteneklerini geliştirmelerinde destek olmak amacıyla açılan Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı eğitim kurumlarıdır. BİLSEM'ler 81 ilde faaliyetlerine devam etmekte olup Türkiye'de halen hizmet veren 182 BİLSEM kurumu bulunmaktadır. Bu çalışmada Türkiye'de özel yeteneklilerin desteklenmesi için geliştirilen ve giderek yaygınlaşan BİLSEM modelinde mevcut durum ve uygulamalar ayrıntılı olarak ele alınmakta ve geleceğe yönelik projeksiyonlar yapılmaktadır (Özer, 2021).

Öz düzenleme, çocukların okul ortamına uyumunu iki yönde etkiler. Genç bireyler yetişkinlik hayatına yönelmeye hevesli olsalar da acemilik dönemi henüz devam etmektedir. Bu dönemde zamanı planlayabilmeleri, yapmaları gereken işleri önem sırasına göre düzenleyebilmeleri, problem çözme becerilerini kullanabilmeleri beklenmekle birlikte bu beceriler bir anda ortaya çıkmaz. Bu nedenle plan yapmalarına yardımcı olmak, hedef belirlemeleri için yol göstermek (öncelikle ergen için keyifli olan durumlar ile ilgili hedefler belirlemesi) ve o hedefe ulaşmak için izleyecekleri basamakları belirlemelerine yardımcı olmak gerekebilir. Peki özel yetenekli olarak bildiğimiz yaratıcılığı, öğrenme için motivasyonu, akademik başarısı yüksek olan öğrenciler de kontrol ve düzenlemeyi sağlarken yardıma ne derecede ihtiyaç duyar? Öz düzenleme aslında bireyin çevreden gelen uyaranlara en uygun şekilde tepki vermesini sağlayan birçok beceriden oluşan karmaşık bir süreçtir. Öz düzenleme en genel tanımıyla duygularımızı, düşüncelerimizi ve davranışlarımızı kontrol edebilmekle ilgilidir. Öz düzenleme bireyin düşünerek, bilinçli ve farkında olarak davranabilmesi için gerekli olan becerileri kapsar. Bilişsel ve duygusal düzenleme becerileri birbirlerinden bağımsız alanlar değildir. Tam tersine düşünceler duyguları, duygular da düşünceleri etkiler. Bu nedenle kaygı ya da hayal kırıklığı duygusu ile baş etmekte zorlanan bir birey öğrenme için gerekli bilişsel faaliyetlere odaklanmakta zorlanır, düşüncelerini ve bilişsel becerilerini düzenlemekte sorun yaşar. Kaygı ile baş etmeyi ve düşünme becerilerini düzenleyebilmek, kişilerin zorluklar karşısında yılmadan denemeye devam etmesini ve böylece yeni becerileri öğrenebilmesini mümkün kılar (Öz Düzenleme Kapasitesi Nedir, 2018).

Günümüzde önemi artarak devam eden uzaktan eğitimin daha nitelikli hale getirilmesinde öğrencilerin öz düzenleme becerileri gereklidir. Çünkü başarılı bir uzaktan öğrenme deneyimi için gerekli koşullardan biri öz-düzenleme becerilerine sahip bir öğrenen olmaktır. Bilindiği gibi uzaktan eğitim, öğrenmenin yüz yüze yapıldığı öğrenme ortamlarına göre daha esnek, daha fazla öğrenen

sorumluluğundadır ve daha fazla otonomi içerir. Öz düzenleme becerilerini henüz uygulayamayan öğrenciler için zorlukları beraberinde getiriyor. Uzaktan eğitim uygulamalarında yaşanabilecek en önemli sorunların başında öğrencilerin motivasyonu, zamanı yönetimi ve sorumluluğu alabilmeleri gelmektedir (Kaplan, 2020).

Uzaktan öğretimin her ne kadar yukarıda belirtilen faydaları ve yararları yanında gerek alt yapı eksikliğinden kaynaklı ve gerekse de kullanıcılarından kaynaklı olarak dezavantajları veya

yetersizlikleri de mevcuttur. Uzaktan öğretimin dezavantajları konusunda özellikle psikolojik danışma gerektiren alanlarla ilgili olarak elde edilen diğer bulgular ise “öğretim elemanlarındaki tecrübesizlik, uygulamalı dersleri geri planda bırakması, tekrar izleme imkânı vermesi ve bu durumun öğrencileri rehavete sevk etmesi, bireyleri iletişimden sosyalleşmeden yoksun bırakması ve bireyleri yalnızlığa itmesi sonucu öğrencilerin depresyon ve stress yaşaması, öz disiplin ve özdenetimi olmayan öğrenciler açısından verimsiz bir uygulama olması, ev ortamının rahatlığı uzaktan öğretimde derse odaklanmayı güçleştirmesi, öğrenme sürecinde karşılaşılan öğrenme güçlüklerinin anında çözülmesine katkı sağlayamaması, duyuşsal ve psikomotor alanda yetersiz kalması, sağlık açısından olumsuz etkisinin olması ve ailelerin uzaktan eğitim konusunda duyarsızlığı” şeklinde belirtilmiştir. Öğrencilerin başarılarını değerlendirmede önemli olan “başarı değerlendirmesinin

Tortop ve Topal’ a (2016) göre özel yetenekli bireylere uygulanan ÜYEP (üstün yeteneklilerin eğitimi programı) bu bireylere akademik bilgi kazandırmanın yanı sıra bireylerde öz düzenleme kapasitesinin de oluşmasında etkilidir. Tortop ve Topal (2016), BİLSEM’lerde uygulanan bu programlarla eğitim gören bu öğrencilerin öz düzenleme kapasitesine sahip olduklarını on dokuz özel yetenekli öğrenciye uyguladıkları ön test ve son test ile ortaya koymuşlardır.

Hemen her ülke, geçmişten günümüze üstün veya özel yeteneklilerin eğitimine özel önem vermektedir. Çoğu ülke, özel yeteneklilerin tam potansiyelini ortaya çıkartarak ekonomik kalkınma ve rekabet edebilirliklerini artırmada sağlayabileceği katkıdan yararlanmak istemektedir. Bu kapsamda özel yetenekli bireyler potansiyellerini ortaya çıkartabilmeleri için farklı yöntemlerle desteklenmeye çalışılmaktadır (Özer, 2021). Özer de yaptığı çalışmada özel yetenekli bireylerin eğitimine vurgu yapmıştır.

Çalışmayla ülkemiz için önemli olan üstün yetenekli olarak da bilinen özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde uygulanan ÜYEP (üstün yeteneklilerin eğitimi programı)’e de destek olarak öz düzenleme becerisini geliştirici etkinlikler yapılması konusunda katkıda bulunmak istenmektedir. Bu çalışma da bu alanda yapılan çalışmalara katkı sağlayarak yeni çalışmalara ışık tutacaktır. Normal eğitim dönemi dışında ilk defa ortaya çıkan pandemi ile beraber okuldan ve BİLSEM’lerden uzaklaşan özel yetenekli öğrencilerin öz düzenleme kapasitelerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan çalışma bu açıdan önem taşımaktadır.

A. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı uzaktan eğitim sürecinde akademik alanda, yaratıcılıkta yaşlılarına göre daha başarılı ve öğrenme için yüksek motivasyona sahip, tanınmış özel yetenekli lise öğrencilerinin

kendi öğrenme sorumluluğunu alıp bu süreci kontrol edebilme becerilerini incelemektir. Bu amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranacaktır:

1. Üstün yetenekli öğrenciler ilk defa karşılaştıkları uzaktan eğitimdeki sorunlarını nasıl çözdüler?
2. Üstün yetenekli öğrenciler öğrenmeleri ve ders kaynakları için planlamalarını nasıl yaptılar?
3. Üstün yetenekli öğrenciler öğrenme eksiklerini nasıl gidermektedirler?

B. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

1. Çalışma Grubu

Araştırmaya Kayseri’de farklı lise türlerinde okuyan ve BİLSEM’de eğitim gören MEB tarafından tanılanmış, görüşme için 35 özel yetenekli öğrenci lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmada basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde evrendeki tüm birimler, örneğe seçilmek için eşit ve bağımsız bir şansa sahiptir (Büyüköztürk vd., 2014).

Tablo 1: Görüşmedeki katılımcıların özellikleri

Katılımcı özellikleri		f
Cinsiyet	Kadın	19
	Erkek	16
Yaş	14	9
	15	10
	16	12
	17	4

Tablo 2: Çalışma grubunda yer alan katılımcıların okul türlerine göre dağılımları

Okul türü	f
Fen Lisesi	10
Anadolu Lisesi	13
Sosyal Bilimler Lisesi	2
Anadolu İmam Hatip Lisesi	4
Özel Lise	6

Tablo 3: Çalışma grubunda yer alan katılımcıların sınıflara göre dağılımı

Sınıf	f
9	8
10	13
11	10
12	4

2. Veri Toplama ve Analiz Süreci

Araştırmanın verileri, çalışma grubuna alınan öğrencilerden mülakat yöntemi ile toplanmıştır. Mülakat sürecinde sorulan sorular için uzman görüşleri alınmış, sorular amaca uygun hale getirilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz süreciyle değerlendirilmiştir.

3. Araştırmanın Modeli

Araştırma, nitel bir çalışmadır. Görüşmeye katılanlardan elde edilen verilerin analizi nitel çalışmalarda daha çok tercih edilen betimsel analiz yöntemi ile yapılmıştır. Katılımcıların kimliklerini gizli tutmak için katılımcılar Ö1, Ö2,... şeklinde kodlanmıştır.

C. BULGULAR

1. Korelasyon Analizi

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarına paralel olarak elde edilen verilere yer verilmiştir.

3.1. Öğrenciler ilk defa karşılaştıkları uzaktan eğitimdeki sorunlarını nasıl çözdüler?

"1.Pandemi nedeniyle uzaktan eğitime geçtik. Bu dönemde eğitimde sizi en çok zorlayan sorun neydi? Nasıl çözdünüz?" sorusuna verilen yanıtlar:

Ö1: "Daha önce teknolojik aletlerle çok zaman geçirmiyordum bu beni zorladı karşıma bir problem çıktığında nasıl çözeceğimi bilmiyordum bu problemi de deneme yanılma yoluyla çözdüm, bilen insanlara sordum"

Ö3: "Odaklanma sorunuydu, bu sürecin geçici olduğunu düşünerek çözdüm..."

Ö7: "Daha hocalarla falan tanışmadığımızdan dolayı sorularımı rahat soramıyordum ama alıştıkça sorunum kendiliğinden çözüldü"

Ö11: "Derslerde anlamadığım yerleri sormakta çok güçlük çekiyordum bu sorunu arkadaşlarla dersten sonra yayın açıp birbirimize konuyu anlatarak çözdüm"

Ö13: "Beni zorladı, çünkü ilk defa okuldan uzak kaldım. Ama durumun geçici olduğunu düşündüm."

Ö22: "Zorlayan bir şey yoktu"

Ö23: "Zorlansam da sonrasında alıştım ve kendimi bu durumun geçeceğine inandırdım."

Ö31: "Online eğitimin ders saatlerinin karmaşık olması düzensiz olması zorladı. İnternette video izleyerek ve konu anlatıma çalışarak çözdüm."

İlk defa geçilen uzaktan eğitimde öğrencilerin bir kısmı zorlandığını ancak sorunlarını çözdüğünü söylerken bir kısmı ise zorlanmadığını ve kendileri için bir yol bulduklarını ifade etmişlerdir.

“2.Pandemi döneminde kendi öğrenme sorumluluğunuzu aldığınıza inanıyor musunuz? Aldıysanız nasıl aldınız? Neler yaptınız?” sorusuna verilen yanıtlar:

Ö2: “Kendi çalışma yolumu bildiğim için öğrenme sorumluluğumu aldım.”

Ö7: “Yeteri kadar alamadım ama zorunda olduğum için kendi kendime çalışmak alıştığım bir şey oldu.”

Ö9: “İnanıyorum. Çalışma programı ve konu anlatım videoları ile açığımı kapatıyorum.”

Ö15: “Evet, derslerde odaklanamam da sonraları konu eksiklerimi kapattım. Okuldaki eksikliğimi daha fazla çalışarak telafi ettim.”

Ö16: “Kendi kendimi eğitmekten başka çarem yoktu bende öyle yaptım birçok kaynaktan faydalandım çok çalıştım.”

Ö21: “Evet, çünkü beni hedefe götürecek tek şey benden başkası değildi”

Ö28: “Kendi öğrenme sorumluluğumu aldığımı düşünüyorum. Anlayamadığım özellikle sözel dersler konusunda kendi kendime yaptığım tekrarlar ve çalışmalar benim için faydalı oldu.”

Ö30: “Yani suçluluk duygusu olduğu için kendime karşı evet denedim sorumluluk almayı ama bence hala bir şeylerin farkında olup yapmam gereken kadarını yapamıyorum”

Ö32: “Evet programlı çalışıyorum. Gayet güzel bir şekilde eğitim yapılabiliyor uzaktan eğitimde fakat dediğim gibi moralimin düştüğü zamanlar olabiliyor.”

Verilen yanıtlara bakıldığında öğrenciler kendi öğrenme sorumluluklarını aldıklarına inanıyorlar ve bu süreçte öğrenmelerini sağlama konusunda çaba göstermişlerdir.

3.2. Öğrenciler öğrenmeleri ve ders kaynakları için planlamalarını nasıl yaptılar?

“3.Gün içinde eğitimimize kaç saat ayırdınız? Bu saatlerde eğitim için neler yaptınız? Planlamayı yaparken birine ihtiyaç duydunuz mu? Neden?” sorusuna verilen yanıtlar:

Ö2: “Okul dersi dışında ortalama 4 saat çalışıyorum. Eksik konuları çalıştığım için programla değil de çalışmam gereken derse göre gidiyorum”

Ö5: “Ortalama 2-3 saat ayırıyorum. Konu anlatım ve testler çözüyorum. Planlama yaparken birine ihtiyaç duymadım.”

Ö10. “Online ders saatleri dışında 3 saat ayırdım 11.sınıf konuları ve tyt eksiklerim için. Planlamamı kendim yaptım.”

Ö13: “Okulun 8 saat sürmesinin yanında günlük yaklaşık 5 saat kendim çalışıyorum. Bu 5 saatte konu eksiklerime odaklanıyorum. Planlamayı yaparken yardım almam gerekti çünkü kendi başıma yaptığım programlara uyamıyorum.”

Ö17: "12 saat ayırdım zaten 8 saatini okulum planladı kalan 4 saati planlamak için birine ihtiyaç duymadım çünkü ne yapmam gerektiğini bildiğimi düşünüyorum"

Ö20: "Okulun online dersleri dışında günde ortalama 4 saat ders çalışıyorum (konu anlatımı dinleme test çözme vb). Genelde akşamları çalışıyorum. Planlama yaparken herhangi birinden yardım almadım. Kendi kendime halledebildiğimi zannediyorum"

Ö22: "Okul derslerim teneffüslerle beraber günde 8 saat sürüyor. Dersler dışında 4 saat zorunlu çalışmam var. Planlamaları yaparken genelde kendim yapmayı tercih ediyorum genelde fakat okul buna izin vermediği için kendi programımı ve okul programını beraber uyguluyorum."

Ö25: "Her gün yaklaşık 5 saat dersimiz var zaten dersten sonra ara verip akşam 6 saat çalışıyorum."

Ö29: "Hayır birine ihtiyaç duymadım. Kendimi benden daha iyi kimse tanıyamaz sonuçta."

Ö30: "Gün içinde olmasa da haftanın 3 günü üçer saat çalışıyorum. Genellikle konu eksikim olduğu için konu tekrarları yaptım. Planlama için yardımcı olan öğretmenlerim olsa da benim için pek faydalı olmadı."

Ö35: "8 - 9 saat ayırdım. Canlı derslere ayırdım ve ayrıca kendim de çalıştım. Planlamayı kendime göre oluşturdum."

Verilen yanıtlara göre öğrenciler genellikle kendilerini iyi tanıdıkları düşüncesiyle zamanlarını kendileri planladıkları görülmektedir.

"4.Uzaktan eğitim sürecinde eğitimde kullandığınız kaynaklar yüz yüze eğitime göre değişti mi? Nedenini açıklayınız." sorusuna verilene yanıtlar:

Ö1: "Pek değiştiği söylenilemez. Hala fiziksel kitapları tercih ediyorum çünkü ekran başında fazla olmak başımı ağrıtıyor."

Ö4: "Kaynaklar tabii ki değişti, ders kitabı vb. el ile tutulur kaynaklar gitti, yerine dijital kaynaklar geldi. Artık ödevleri yaparken bile kağıt kalem kullanmıyoruz, her şey bilgisayar üzerinden düzenleniyor. Çünkü uzaktan eğitim bizi alışkın olduğumuz düzeni bozmaya zorladı. Eğitimdeki en faydalı yol buydu."

Ö8: "Benim için bir kaynak değişimi olmadı. Okul açıkken de bilgisayardan ders çalışıyordum."

Ö11: "Okulda da kitap kullanıyorduk, şimdi değişen tek şey süre oldu benim için. Bilgisayarda daha çok vakit geçirmek zorunda kalıyorum. Bu yüzden ders çalışırken genelde kitapları tercih ediyorum."

Ö15: "Değişti, uzaktan eğitime geçince artık dijital kaynaklar kullanmaya başladım"

Ö20: "Evet değişti mesela neredeyse hiç defter tutmamaya başladım çünkü her şeyi telefonda ekran görüntüsü alıyorum."

Ö21: “Teknolojik aletlere daha çok yöneldik çünkü hijyen tedbirlerinden dolayı kütüphanelerden kitap vs. almaya çekindik”

Ö27: “Dijital kaynaklara yöneldim. İletişim nedeni.”

Ö30: “Değişmedi, çünkü eğitim için gerekli olan kaynaklar hala aynı”

Ö34: “Hayır değişmedi. Derste her zamanki gibi işliyoruz okul varmış gibi. Test kitapları da okul olsa da çözeceğim kitaplar”

Öğrencilerin yukarıda yer alan soruya verdikleri cevaplara bakıldığında öğrencilerin bir kısmı dijital kaynaklara yönelirken bir kısmının okul kitaplarını kullanmaya devam ettikleri ve bir kısmının da bilgisayarda daha çok vakit geçirdiği için kitaplara ihtiyaç duydukları görülmektedir.

3.3. Öğrenciler öğrenme eksiklerini nasıl ve hangi yollarla giderdiler?

“Uzaktan eğitimle beraber kendi öğrenmenizi sağlama konusunda panik oldunuz mu? Öğrenme eksiklerinizi gidermek için ne yaptınız? Bunları hangi yollarla sağladınız?” sorusuna verilene yanıtlar:

Ö3: “Panik olmadım. Öğrenme eksiklerimi kitaplardan veya online platformlarda paylaşılmış olan videolardan gideriyorum.”

Ö8: “Panik olmadım. Öğretmenlerin anlattığı konular ve gözlerimizle gördüğümüz kaynaklar değişmedi. Benim için kendi öğrenimimi en çok etkileyen şey derslerin yeterince etkileşimli olmaması. Bunu çözmek için herhangi bir şey yapmadım.”

Ö12: “Hayır. Konu anlatımlarımdan faydalandım.”

Ö18: “Başlarda panik oldum ama sonradan geçti eksiklerimi gidermek için bol tekrar yaptım evde olduğumuz için bol zamanımız var”

Ö21: “Fazlasıyla panik oldum. Belirli saatlerde kendimi sıkmadan çalışmaya ve duruma iyi yönlerinden (pek iyi yönü yok ama) bakmaya çalıştım.”

Ö25: “Hayır panik olmadım. Bol bol tekrar yaptım. Ders videoları seyrettim.”

Ö29: “Hayır, çalıştım, kitap bilgisayar ve telefon”

Ö30: “İlk başta oldum bu dönemin sınava kadar bitmeyeceğine ve kendimi buna alıştırmam gerektiğine inanarak atlatmaya çalıştım”

Ö34: “Bir plan oluşturana kadar karışıklık hakimdi. Öğrenme eksiklerimi üstüne giderek, farklı ders videoları izleyerek gidermeye çalıştım.”

Verilen cevaplara bakınca öğrenciler genellikle panik olmadıklarını ve kendilerine öğrenme eksikliklerini gidermek için bir yol bulduklarını söylemişlerdir. Panik olanlar ise zamanla bu durumun geçeceğine inanarak kendilerini telkin etmiştir. Pandeminin en başında her şeyin karışık olduğu dönemde zorlandıklarını ifade ederken sonrasında bu süreci yoluna koymuşlardır.

“6.Öğrenme eksiklerinizi tamamlarken başka birine ihtiyaç duyduunuz mu? Duyduysanız kimlerden yardım aldınız? Bu yardımlara sürekli ihtiyaç duyduunuz mu? Nedenini açıklayınız.” sorusuna verilene yanıtlar:

Ö4: “Kendi başıma hallettim. Benim eksiklerimi sadece ben anlayabilirim çünkü.”

Ö10: “Eksiklerimi gidermek konusunda sınıf arkadaşlarımdan ve internetten yardım aldım. Ancak sürekli bir ihtiyaç duyduğumu düşünmüyorum.”

Ö15: “Başka birine ihtiyaç duydum, bu durumda arkadaşlarım bana yardım ettiler genelde. Herkes birbirinin eksikliğini kapattı, bunu sürekli olmasa bile her hafta sonu yapıyoruz”

Ö19: “Hayır YouTube da her şey var artık. Tekrar tekrar farklı öğretmenlerden dinleyebiliyoruz. “

Ö20: “Genelde kendim hallettim her şeyi.”

Ö26: “Hayır başkasına ihtiyaç duymadım. Kendi başıma halledebileceğimi düşünüyorum.”

Ö28: “Daha çok kendim tamamladım eksiklerimi bazı durumlarda örneğin planlama gibi durumlarda yardım aldım”

Ö33: “Youtube'daki ders videolarına ihtiyaç duydum.”

Ö35: “Öğrenme eksiklerimi karşılarken dijital ortamda araştırmalar yaptım. Kaynak araştırması.”

Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde bir kısmının genellikle dijital kaynaklardan ve akran öğretiminden yararlandıkları bir kısmının ise yardım almadıkları görülmektedir.

“7. Zamanı etkili kullanma konusunda bu süreçte ne yaptınız? Bunları yaparken başka birinin desteğine ihtiyaç duyduunuz mu? Neden?” sorusuna verilene yanıtlar:

Ö4: “Birine ihtiyaç duymadım. Gün içinde evde çok vaktim olduğu için kitap okuma, dersler, video izleme vb. için planlama yaptım.”

Ö6: “Sorumluluklarımı yerine getirip diğer isteklerimi gerçekleştirdim. Birine ihtiyaç duymadım.”

Ö9: “Haftalık plan hazırlama yoluna gittim. Bu sayede zamanı daha etkili kullanabildim. Planı hazırlarken destek aldım”

Ö17: “Sabah saat 3 te kalkıp 8 de yatmayı denedim güne erken başlayınca zamanı daha verimli kullandığımı fark ettim. Herhangi bir desteğe ihtiyaç duymadım.”

Ö21: “Zamanı etkili kullanma konusunda pek bir şey yapmadım ancak zaman kavramı edindim ve günlük de olsa kafamdan plan yapmaya başladım. Bunlar zamanımı daha etkili kullanmama yardımcı oldu. Birinin desteğine ihtiyaç duymadım.”

Ö15: “Sabahları okula gidiyormuş gibi erken kalkarak, gün içinde yapacaklarımı planlayarak ve sosyal medya hesaplarımı kısıtlı kullanarak zamanımı daha verimli değerlendirmeye özen gösteriyorum. Bunun için bir desteğe ihtiyaç duymuyorum”

Ö21: “Sorumluluğu yerine getirmenin verdiği mutluluk ve rahatlığı düşünerek zamanımı kullanıyorum”

Ö27: “Zamanı planlamaya çalıştım. Başka birine ihtiyaç duymadım.”

Ö33: “Plan yaptım ve gayet de etkili oldu. Onu da kendim yaptım.”

Ö34: “Ders, okuma, eğlenme dengesini kurdum, evet, öyle gerekti”

Verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin genellikle zamanı etkili kullanma konusunda kendilerini iyi tanıdıkları düşüncesinden hareketle kendilerinin planlama yaptıkları görülmektedir. Yine öğrenciler yaptıkları planlamanın da etkili olduğu yönde görüş belirtmektedirler.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Özel yetenekli öğrencilerin öz düzenleme becerilerine yönelik literatürde az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bunlardan eğitimle ilgili olanlardan Özsoy (2014) yaptığı araştırmada katılımcılardan “üstün yetenekli öğrenci” kavramına yönelik metafor oluşturmalarını istemiştir. Çalışma sonucunda Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin, üstün yetenekli öğrencilerin ve onların velilerinin “üstün yetenekli öğrenci” kavramını; yüksek performans gösteren, uygun eğitime gereksinim duyan, anlamak için çaba gerektiren, değerli, yaşatlarından farklı görünen, geniş kapasiteli ve çok yönlü olarak algıladıkları görülmüştür.

Bakioğlu ve Levent (2013) ise yaptıkları araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik okul dışı eğitim olarak uzaktan eğitimin önemli olduğundan bahsetmiştir.

Tortop ve Topal (2016) çalışmalarında 19 öğrenci üzerinde ÜYEP (Üstün Yetenekliler Eğitim Programı)’in bilim öğrenmede öz düzenleme kapasitesine etkisini ortaya koymuşlardır. Yapılan çalışmada özel yetenekli bireylerin eğitiminin bireyde öz düzenleme becerilerini geliştirmede etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Karagöz(2021)’ün PDR’son sınıf lisans öğrencilerine yönelik yapmış olduğu araştırmada ise uzaktan eğitimin öz disiplin ve öz denetimi olmayan öğrenciler açısından verimsiz bir uygulama olduğu görülmüştür. Bu duruma neden olan etmenler olarak, öğretim elemanlarındaki tecrübesizlik, uygulamalı dersleri geri planda bırakması, tekrar izleme imkânı vermesi ve bu durumun öğrencileri rehavete sevk etmesi, bireyleri iletişimden sosyalleşmeden yoksun bırakması ve bireyleri yalnızlığa itmesi sonucu öğrencilerin depresyon ve stress yaşaması, ev ortamının rahatlığı uzaktan öğretimde derse odaklanmayı güçleştirmesi, öğrenme sürecinde karşılaşılan öğrenme güçlüklerinin anında çözülmesine katkı sağlayamaması, duyuşsal ve psikomotor alanda yetersiz kalması, sağlık açısından olumsuz etkisinin olması ve ailelerin uzaktan eğitim konusunda duyarsızlığı şeklinde belirtilmiştir(Karagöz, 2021). Türksöy ve Karabulut (2020)’a göre EBA özel yetenekli öğrenciler için tek başına yeterli olamadığı, EBA’nın özel yetenekli öğrenciler için geliştirilmesi gerektiğini

vurgulamışlardır. Bakan Selçuk'un yaptığı açıklamaya göre EBA, yeniden tüm öğrenciler için düzenlenmiş ve bütün öğrencilerin faydalanabileceği bir sistem haline geldi.

Yapılan çalışmada Tablo 1'de de belirtildiği gibi 19 kadın ve 16 erkek öğrenci olmak üzere toplam 35 farklı özel yetenekli lise öğrencisine görüşme uygulandı. Tablo 2'de de belirtildiği gibi bu öğrencilerden 10 kişi Fen Lisesine, 13 kişi Anadolu Lisesine, 2 kişi Sosyal Bilimler Lisesine, 4 kişi Anadolu İmam Hatip Lisesine ve 6 kişi de Özel Liseye devam etmektedir. Elde edilen verilere göre özel yetenekli öğrencilerin çoğunluğunun okuldan ilk kez uzak kalınan uzaktan eğitim sürecinde başlangıçta zorlandıkları sonrasında kendi öğrenme sorumluluklarını alarak kendi öğrenmelerini planladıkları ve planlamayı yaparken başka birinden yardım almaya ihtiyaç duymadıkları ortaya çıkmıştır. Bazı öğrenciler ilk defa geçilen bu süreçte panik olurken süreç içerisinde bu durumun geçeceğine inanmış ve kendi öğrenme sorumluluklarını almak için farklı yollar bulmuşlardır. Yüz yüze eğitime göre uzaktan eğitimde kullanılan kaynaklar çoğunlukla dijital uygulamalar, videolar ve akran öğretimi etkin olmuştur. Kimi öğrenciler ise okul kitaplarını kullanmaya devam etmiştir. Çoğu öğrenci zamanı etkili planlama konusunda kendilerini yakından tanıdıklarını düşünerek başka birinin yardımına ihtiyaç duymamışlardır. Kendi öğrenme sorumluluğunu alan özel yetenekli öğrenciler kendileri için öğrenme yolunu bulup en ben nasıl öğrenirim sorusunun cevabını bulmuşlardır.

Çok sayıda öğrenci kendileri için doğru öğrenme yolunu kendi yeteneklerinin farkında olarak belirleyebilmekteler. Öğrenme konusunda araştırma yapıp eksiklerini tamamlamak için bir kaynak bulabilmekteler. Sonuçlara bakıldığında yaratıcılık, öğrenme için motivasyon ve performansın üst düzeyde olduğu özel yetenekli öğrencilerde öz düzenleme kapasitesinin, öz kontrolün, öz denetimin de üst düzeyde olduğu görülmektedir.

Ülkemizi sanayi, teknoloji, bilim, sağlık, eğitim, savunma, İHA ve birçok alanda aydınlık yarınlara ulaştırmada etkin rol alacak özel yetenekli öğrencilerin ilk defa okuldan uzak kaldığı bu dönemde kendi öğrenmelerini düzenleme ve öz düzenlemelerinin üst düzeyde olduğu bu çalışmayla birlikte ilk kez ortaya çıkmıştır. Bu bireylerin eğitiminde rol alan üstün yetenekliler eğitim programına yeni ve ilk kez bir bakış kazandıracak bu çalışma önem taşımaktadır. Bireyde öz düzenleme becerilerinin kontrol edilmesi üst düzey bir biliştir. Özel yetenekli öğrencilerin bu bilişe sahip oldukları zor bir süreç olan pandemi döneminde okuldan uzakta bu çalışmayla ilk defa ortaya çıkarılmıştır. Bu becerinin verilen eğitim programı ile geliştirileceği göz önüne alınırsa kararsız kalan ve olumsuz yanıt veren öğrencilerin de öz düzenleme kapasitesinin geliştirilebilir olduğu söylenebilir. Bütün bu açılardan becerilerin ortaya çıkarılmasında bu çalışma hem başka akademik çalışmalara hem de MEB üstün yetenekli öğrencilerin eğitim programına ışık tutacaktır.

Araştırma sonuçlarından hareketle araştırmacılara ve program geliştirme uzmanlarına aşağıda yer alan öneriler getirilebilir:

Araştırmacılara öneriler;

Özel yetenekli öğrenciler ile ilgili araştırmalar sadece belli bir alandaki öğrenmelerle sınırlı kalmamalıdır. Bu öğrencilerin farklı yönleri de araştırmalarda ele alınmalıdır.

Başka bir araştırmada üst biliş beceriler ayrıntılı olarak ele alınabilir.

Öz denetim becerilerinin akademik başarı üzerine etkisi incelenebilir.

Eğitim programcılarına öneriler;

Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde uygulanan ÜYEP (üstün yeteneklilerin eğitimi programı) geliştirme çalışmalarına öz düzenleme becerileri entegre edilebilir.

Özel yeteneklilerin eğitiminde süreç boyunca öz düzenleme kapasitesini, öğrenmeyi düzenlemeyi, öz kontrolü, öz denetim becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim etkinliklerine yer verilebilir.

Öğrencilerin öz düzenleme becerileri öğrenim süreci boyunca bir programla izlenebilir.

Kaynakça

- Bakioğlu A. ve Levent F. (2013). Üstün yeteneklilerin eğitiminde Türkiye için öneriler. *Üstün Yetenekli Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 31-44.
- Büyüköztürk, Ş.: Çakmak, E.; Akgün, Ö.; Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Yayınları.
- İhsanoğlu, E. (1999). *Osmanlı eğitim ve bilim müesseseleri*. Ekmeleddin İhsanoğlu (Editör), Osmanlı Medeniyeti Tarihi, Cilt 1.
- Karagöz, S. (2016). Cumhuriyet öncesi dönem Türkiye'ye psikolojik testlerin girişi üzerine bir inceleme. *OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(10), 271-285.
- Karagöz, S.(2020). *Tarihsel Süreç İçinde Özel Eğitime Gereksinim Duyan Bireyler Açısından Çocuk Üniversitelerinin Düşünsel Temelleri ve Bazı Uygulamalar*. Türkiye'de Çocuk Üniversiteleri (Edit: Mustafa KILINÇ ve İlker KÖSTERELİOĞLU), Pegem Yayınları.
- Karagöz, S (2021). Evaluation of Distance Education: The Sample of Guidance and Counseling Students (Example of Aksaray University) . *The Universal Academic Research Journal* , 3 (1), 18-25. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tuara/issue/62346/919126>
- Kaplan, P. (2020). *Öz düzenleme becerileri nedir, çocuklara nasıl kazandırılır?* <http://www.pervinkaplan.com/detay/oz-duzenleme-becerileri-nedir-cocuklara-nasil-kazandirilir/11613>, Erişim tarihi. 15.04.2020.
- MEB(2013).*ÖzelYetenekliÖğrenci*.https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_11/25034903_zelyete-neklibireylerineitmistrategiveuygulamaklavuzu.pdf Erişim tarihi: 20.12.2020
- MEB (2020). Bakan Selçuk, Koronavirüs'e Karşı Eğitim Alanında Alınan Tedbirleri Açıkladı. Retrieved from <https://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-koronaviruse-karsi-egitimalaninda-alinan-tedbirleri-acikladi/haber/20497/tr>, Erişim tarihi: 21.03.2021

